

exteriors

Sant Grau d'Ardenya

Text i foto > **JORDI DAUSÀ I MASCORT**, mestre i escriptor

Si Sant Grau fos un plat seria un mar i muntanya. Si hi rodessin una pel·lícula, els germans Cohen voldrien dirigir-la, i l'Albert Serra també. Si fos un llibre, tindria aires de *Solitud* i de Faulkner passat pel sedàs de la catalanor més essencial.

Els orígens de Sant Grau d'Ardenya són incerts, i com passa gairebé sempre s'hi barregen la història i la llegenda. Tenim notícies del santuari a partir del segle xv, però la tradició conta que la mare de Jaume I hi va portar les relíquies de Grau d'Aurillac al segle xiii, i que el mateix sant hi havia viscut tres-cents anys abans.

El santuari va ser un centre molt important de peregrinació, i les estances contigües a l'ermita (dues naus laterals molt sòlides que li donen una aparen-

ça de convent) acollien muntures i viatgers cansats. A l'ermita hi havia una olla màgica: si les fadrines dels verals hi posaven el cap, trobaven un hereu casador.

Al voltant de l'edifici hi ha un disseminat de xalets que havien de formar part d'una urbanització fallida que es va vendre com el balcó del Mediterrani. Era un nom altisonant però encertat, ja que el mar, vist des de Sant Grau, és als peus de l'observador quasi a frec de dits. A banda de santuari i d'hostal per a pelegrins, a mitjan segle xx va ser un hotel de luxe, però el projecte no va durar gaire.

Aquest conjunt arquitectònic senyoreja un massís baix i robust, molt compacte, amb suredes, alzinars i pinedes, arbredes generoses a l'hora d'oferir bolets quan n'és el temps, sobretot a les fondalades més

discretas. Els boscos d'aquesta zona de l'Ardenya són un mosaic d'espècies mediterrànies i atlàntiques, i se'ns presenten humits i foscos durant la tardor i l'hivern, però a l'estiu la vegetació s'asseca i es torna esquerpa i ressentida. Són boscúries que sempre han gaudit de molta activitat humana. La prova més evident són el grapat de dòlmens i paradòlmens escampats al voltant del puig de les Cadiretes, el més alt de la serralada. A banda dels megàlits catalogats, la gent de la zona afirma que n'hi ha que encara ningú no ha estudiat mai. En realitat molts no són megàlits sinó formacions rocoses que desafien la lògica i la gravetat, pedres sobre pedres que la gent bateja amb topònims acolorits: la cova de l'Elefant i la cova dels Lladres, entre d'altres.

També hi sovintegen els masos de muntanya enrunats: Can Cabanes, un edifici rodejat per una muralla que li dona un aire troià; Can Rusques, al bell mig del bosc, com si hagués caigut del cel, i el Federal, un edifici blanc i tètric que la gent diu que era un sanatori per a tuberculosos. A sobre el Montagut hi ha les ruïnes d'una torrassa vella, que allà dalt, tan solitària, té aires de rondalla. I també ermites que fa anys havien acollit aplecs: Sant Baldiri i la capella de la Mare de Déu de Gràcia.

Tot hi conflueix, a Sant Grau, i potser per això encara rep visitants d'arreu. Els pelegrins i els devots han estat substituïts per ciclistes, muntanyencs i diumengers descreguts, però encara avui tothom bada quan veu, a la tarda cap al tard, com els vitralls de la rosassa pinten els murs de guix de l'ermita.